

Aita Justomari Mokoroaren omenaldia

Dakigunez, Aita Justomari Mokoroa Mujikaren jaiotzaren mendeurren ospakizunak bildu gaitu Tolosako Kultura Etxeko gela honetan.

Hau esan ondoren, adierazi nahi dut ni nagoen lekuan aurkitzearekin, tolosartasuna dabilela bitarteko, tolosarra naizen aldetik aurkitzen naizela mahai honetan, eta bide honetatik joango direla bereziki nire hitzak, nini benetan atsegin zaidan ospakizunean, baina dena den, nire eskerrik onenak honera ekarri nauenari.

Esan izan da mendia dela pertsonen harrobia, eta Tolosako kalean jaiotako Mokoroatarrek egiaztatzen dute iritzi hau.

Mokoroa hauek Izaskun mendiko Perrategi baseritik jaitsi edo kaleratu ziren. Baserri honetako sukaldea ezagutu izan dut; urte kontatuak dira Antonio Larrarte Mokoroa, ezkongai, baserri honetan hil zela, eta berarekin desagertu zen Perrategin Mokoroa deitura.

Agian, Mokoroatar hauek, Nafarroatik helduko ziren; Araitz bailarako Azkarate herrixkan ezagutzen dut behin baino gehiagotan izan naizen Morokoa izena daraman baserria, Ramon Otamendi bertako nagusia agurtuz.

Tolosan, Mokoroatarren ahaidetasuna zabala izan da. Oroitzen naiz nola Lourdes Mokoroak, Aita Justomariren arrebetako bat zenak, esan zidan herriak, kaleak, nola bereizten zituen bere aurreko hiru anai.

D. Miguel Mokoroa, Antonio Mokoroa eta Joxe Perrategikoa, hau Justomariaren aitona.

D. Miguel Mokoroa, Gipuzkoako Aldundiaren Lehendakari ordeko izana, bere biloba bat, Juan Mokoroa Arsuaga, Tolosako alkatea 1938. urtean; berari esker Iñauteria edo Karnabalak eten gutxiarekin jarraitu zuten gure herrian.

Antonio Mokoroa, zapataria izana, Eduardo Mokoroa musikalaria ospetsuaren aita. Hau Plaza Berriko Casa Toriles izena zeraman etxean jaioa.

Ez dut aipatu gabe utziko Mokoroa sendi baten garagardo edo zerbeza fabrika, Santa Luzia auzoan, Uzturre mendiaren itzalean. Baina hurbil gaitzen gure gaurko gaira.

Baleriano Mokoroa, Justomariaren aita, 1871. urtean jaio zen kale Nagusiko Atodo Jauregian; hau aipatutako Lourdesek esanda dakit. Jauregi honetan Felipe IV.ak beste erregetasunen artean, gaua igaro zuen.

Baleriano, Beasaingo Garin auzo politean jaiotako Josefa Martina Mujikarekin ezkondu zen.

1912. urtean, Federiko Alberdi atabalariari Mokoroak jarraitu zion, 1924. urtera arte.

Urte hauetan, Baleriano herriko baldo-jotzailea ere izan genuen, eta berak zioenez, eztarriko minarengatik pregonari izateari utzi zion.

Baleriano Mokoroa, herri antzerkigilea eta olerkaria.

Baian atzerantz egin dezagun.

Amaren oroipena
Eguna zabaltzetik
ilundutzeraino,
Zure itz-otsa entzuten
Irriparrez nago.
Urruti egon arren,
Etzaitut aztutzen;
Zure irudi ederra
Det biotz barrenen.
Neure ama laztana,
Zugaz naiz oroitzen;
Une bakar batean
Etzaitut aztutzen.

1896ko Euskal-Festetan bere Damua garaiz izeneko antzerkia saritu zuten. Olerkia, berriz, Aita Onaindiaren Milla Euskal Olerki Eder bildumarik jaso dut.

Eta bilduma honetan bertan aurkitzen den Elozegi Antonio'ren Hileta izenburuarekin olerkia Balerianorena dugu. Gai berdinarekin beste bi olerki 1905. urteko El Correo de Guipúzcoa egunkarian: "El Correo de Guipúzcoa dedica este número al que fue buen católico, consecuente carlista, caballero sin tacha, Industrial insigne y protector de los pobres". Hau da egunkariaren izenburu osoa.

1928. urteko La Revista Tolosanak honela dio:

El día 25 de Junio, en la Fiesta Vasca que se celebrará en el Prado Grande de Igarondo, actuarán conjuntamente la Banda Municipal y los alumnos de la Academia Municipal, haciendo un conjunto de 130 entre músicos y voces, cantándose y ejecutándose las siguientes obras: 4º Zortziko de San Juan. Armonizado por Feliciano de Beobide y letra de Valeriano Mocoroa.

Aipatu den Eduardo Mokoroa, Felipe Gorritiren ikaslea, gero irakasle izana, Balerianoren lehengusua zen, eta bere eliza musika lanak Balerianoren letra daramate, latinezkoa izan ezik.

Adibidez ikuz dezagun idazburu hau:

Tolosa –Eliz barrutiko lenengo
Eukaristi – Batzarreko Ereserkia.
Mokoroa'tar Valeriano'ren hitzak.
Mokoroa'tar Eduardo'ren eresia.
Tolosako Arzizpreste Arozena'tar
Braulio Maria Jaunari eskeña.

Orain barkatuko didazue inziso bat.

Datorren hilean, 24an beteko dira ehun urte Inazio Mokoroa Danborenea, Eduardoren semea, Tolosan jaio zela.

Aitaren ondorengoa organo-jole lanetan, interpretatzaile goi mailakoa izateaz gain, sentiberatasun aparteko konpositorea. Inazio Mokoroa, gizon benetako apala, adiskide maitea izan nuen, makina bat bazterretara lagundu zidan nire etnografiako ikerketarako ibilaldietan.

Itzul gaitezen harira. Baleriano Mokoroak, Epifanio Larrañagarekin inprimategiari ekin zion. Larrañaga, Miserikordiako Administraria genuen nik ezagutu nuenean: “Nere etxe andia –Santa Casa de Misericordia– herriko ganbara da” errepikatzea gogokoa zuen.

Eta une honetan bururatzen zait antzinako Tolosako sakristau baten erantzuna, agoniako kanpaia jo ondoren galdetzen ziotenean: “Zein hil da”; berak erantzun: “Iñor ez, miserikordiakoa”.

Gizon oso elizkoia ezagutu nuen Baleriano, bere Librería Católica izena zeraman dendan saltzen. Eguerdiko hamabietan Angelus errezatzea ez zitzaion ahazten.

Mutil koskorak, gehienetan bihurriak izaten dira, eta honela behar era. Bat baion gehiago Balerianorengana hurbiltzen zen galdetuz: “Tiene postales de novios, de parejas?”; eta dendariak, adiskide gutxiko aurpegiarekin erantzun: “No vendo tarjetas pecaminosas”.

1941.go urtean Baleriano Mokoroa hil zen, zortzi seme-alaba utziz: Justo, Maria, Atanasio, Juan Jose, Maria Lourdes, Eustakio, Agustin eta Isidora.

Justo Mari Mokoroa, eskolapioa, idazle elebiduna.

Bere lanetatik, labur-labur hauek aipatuko ditut: Ibar ezizena erabiliz Genio y Lengua. Urteak dira irakurri nuela Genio y Lengua. Barnean liburu sendoa, pentsarazten duena.

Ohar gaitezen mundua orokor ikusita aldakuntzaren barnean mugitzen dela, eta aldakuntza honetan oinarritzen da *El último tamborilero de Erraondo*, Arturo Campionek idatzia eta Aita Justomarik euskaratua.

Mokoroaren ekintza hau ez da arin-arin itzulpenari soilik begira egina, baizik bere barneko kezka eta nahigabearen agerpena. Hortik eta Hemendik. Repertorio de locuciones de habla popular vasca, Aita Antonio Zavalaren hitzaurrearekin, Labayru eta Etorrek bi aletan argitaratua. Hau, ekintza baten fruitu erraldoia dugu. Erraldoia benetan. Herriaren hizkuntzaren muina edo bihotzera garamatza.

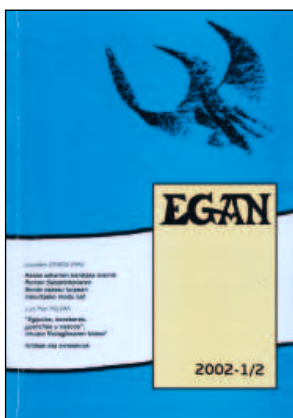
Aita Justomari Mokoroa nire etxeko noizbehinkako bisitaria izan nuen. Bisitalari estimagarria, hitz aspertu haiek atseginez oroitzen ditut.

Gai ezberdinez mintzatuz, gogoratzen dut nola bere oharpen batzuk entzun ondoren esan nion: “Zuri Justo izena jarri zizuna, ez zen makala”. Irri-barre lagunkoi bat izan zen bere erantzuna.

Nire mintzalditxo honen hasera eskerrak emanez izan da, eta eskerrak emanez amaituko ditut hitzak.

Ezkerrak Hortik eta Hemendik argitaratzea lortu zuenari. Hau lortzea, ez dakit bainan iruditzen zait ez zela izango gauza erraza.

Justo Mari Mokoroari kostako zitzaion bere lanaren helburua betetzea, Justomari Morokoa Mujika, bete bere nahia aberasten, beti bidean.

Aita Justomari Mokoroaren omenaldia. 2001.12.14 / Juan Garmendia Larrañaga. - En : Egan. Euskalerriarren Adizkideen Elkarteko "Boletina"-ren euskarazko gehigarria - Donostia: Euslakerriaren Adizkideen Elkartea. Gipuzkoako Saila. - LV (2002.1/2), 277-281 orr.